

Arvensis

GRANSKAD KUNSKAP FRÅN HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPENS HIR-RÅDGIVARE

5.2014
SEPTEMBER

**Spruta i tid
allt viktigare**

**Odla rörflen
till strö**

**Diesel-
åtgång
efter djup**

**Höstspritt
inte så
farligt**

Koll under jord

Skribenter i detta nummer: Carl Blackert, Sara Bergström Nilsson, Olof Pålsson, Tellie Karlsson, Erik Jönsson, Madeleine Wiström, Johan Arvidsson, Ann-Charlotte Wallenhammar, Per Ståhl, Eva Stoltz, Gunnel Hansson, Jens Blomquist, Karin Granström, Göran Areskoug, Anders Pålsson, Björn Roland, Emma Hjelm, Thomas Wildt-Persson, Sofia Delin, Linda af Geijerstam, Rikard Andersson

Odla rörflen

där halmen är knapp

Rörflen som mest är känt som energigräs sticker nu fram som ett strömedelsalternativ. Med goda ströegenskaper och som med fördel odlas på sämre marker kan rörflen sprida risken där halmen är knapp.

Hösten 2014 med problemväder på flera platser vid skörden är inte unik. Många drabbade minns exempelvis hösten 2012 som en av de värsta höstarna i manna-minne. För gårdar med behov att köpa in strömedel innebär en blöt höst att priserna rusar i höjden och att halmen ofta har dålig kvalitet.

Ett sätt att täcka en del av strömedelsbehovet är att odla rörflen. Hur står sig då grödan som ett strömedelsalternativ? Vi tittar närmre på odlingsteknik och ekonomi.

Tas på våren

Rörflen har tidigare främst odlats som ett energigräs och då slåtts av på hösten, för att ämnen som försvårar eldningen ska lakas ut. Därefter har det pressats efterföljande vår. Vid odling till strö får rörflen stå över vintern och skördas på våren.

I försök genomförda i Östergötland på 1990-talet med inriktning på energi-produktion gav vårskörd lägre skörd men också en lägre kostnad än sommarskörd på grund av lägre kväveoptimum och lägre bärgnings- och torkningkostnader.

Lönt på sämre marker

Rörflen blir 1-2 meter högt och växer likt kvickrot med utlöpare under marken. Kostnaden för odlingen varierar bland annat beroende på odlingens ålder, skördevolym och gödsling men grovt räknat landar priset på cirka 80 öre per kilo och då är pressning och hemtransport medräknad medan kostnad för marken är inte medräknad (tabell 1). Eftersom gräset med fördel kan odlas på blöta marker med låga pH-värden är det framförallt på dessa jordar det är ekonomiskt intressant. Rörflen trivs även på andra typer av jordar, men på fält där spannmål kan odlas får man fram billigare strömedel genom spannmålshalmen. Köps stora mängder strömedel in kan rörflen fylla en funktion som riskspridning genom att trygga en del av ströförsörjningen. Den har också en fördel i områden med högt vilttryck.

Renbestånd säkrast

Rörflen är känsligt för konkurrens i samband med etableringen och det tar tid innan tillväxten kommer igång ordentligt. Det kan vi också se i försök. På tre för-

söksplatser (Örebro, Västerås och Vreta Kloster) har insädd i renbestånd visat goda resultat, se tabell 2. De ingår i ett pågående projekt där insåningstekniker undersöks på olika jordarter. I Örebroförsöket fungerade även insädd med skyddsgröda sådd på 24 cm radavstånd där rörflen såtts mellan raderna (led B). I Västeråsförsöket är troligen hög nederbörd etableringsåret och torrt klimat skördeåret orsak till den låga avkastningen. I Vreta Kloster däremot är det ogräsförekomsten som kan ha orsakat den låga skörden. Om insädden görs tidigt kan en eller ett par avputsningar av ogräsen krävas vilket också gynnar bestockningen av grödan. Som alternativ kan en kemisk bekämpning av ogräsen göras på våren året efter insädd.

Timotej tryggar skörden

För att minska risken för en misslyckad vallinsädd har praktiska erfarenheter visat positiva effekter av insädd av rörflen tillsammans med timotej. Timotej är lätt att etablera och ger bra skörd redan året efter insädd. Risken att timotejen konkurrerar ut rörflen har i praktiken upplevts som

◀ **Spröd.** Rörflen skördas med fördel på våren för optimala ströegenskaper.

80 öre per kilo ts			
	Kostnad, kr/ha och år	7 ton skörd	5 ton skörd
Anläggning	500		
Gödsel	1 500		
Slätter	300		
Strängning	200		
Pressning	1 400		
Hemtransport	600		
Summa kostnader	4 500	64 öre/kg ts	90 öre/kg ts

Tabell 1. Kostnaden för att odla rörflen varierar med odlingens ålder, skördevolym och gödsling men grovt landar priset kring 60-90 öre per kilo för rörflensvallar med 10-15 års liggtid. Kalkylen innefattar inte markkostnaden. Källa: Hushållningssällskapet i Värmland

Renbestånd vinnare i försök			
Insåningsteknik och tidpunkt	Örebro Relativ ts skörd (kg/ha)	Västerås Relativ ts skörd (kg/ha)	Vreta Kloster Relativ ts skörd (kg/ha)
A. Insådd renbest., vår	100 (9 569)	100 (4 955)	100 (4 119)
B. Insådd korn 24 cm, vår	100	67	70
C. Insådd korn helsäd, vår	86	66	53
D. Insådd renbest. 2 v senare än A	104	57	113
E. Insådd renbest. slutet av juni	104	46	121
F. Insådd renbest. mitten av juli	88	48	100

Tabell 2. I försök från 2013 inom ett projekt som Energimyndigheten finansierar var etablering av rörflen i renbestånd säkrast.

mycket liten. Rekommenderad utsädesmängd för rörflen i blandning med timotej ligger från äldre försök samt från odlare på 12 kilo rörflen och 3 kilo timotej per hektar och för sådd i renbestånd på cirka 15 kilo per hektar. Att ha med rödklöver i blandningen innebär ofta för stor konkurrens och kräver tajning med putsning. I en demonstrationsodling i Östergötland som anlades 2013 såddes ett led med rödklöver i blandningen (12 kg rörflen, 3 kg timotej och 2 kg rödklöver). Insådden i helsäd på våren gjorde dock att rödklövern blev så kraftig att den konkurrerade hårt med såväl rörflen som timotej.

Kväve efter skördetidpunkt

När det gäller kvävegödsling finns det endast få försök där gödsling till rörflen har undersökts. Men som grova riktlinjer kan man lägga sig på mellan 30 och 60 kilo N anläggningsåret och därefter runt 100 kilo N per hektar årligen. I de fall rörflen skördas sent på hösten eller på våren minskar kvävebehovet till cirka 50 kilo N per år eftersom gräset då hinner lagra ner näring i rotsystemet innan det skördas.

Snåla inte. Strö rikligt i början av stallsäsongen för att få en bra start i djupströbädden.

Likvärdigt med halm

Hur fungerar då rörflen som strö? Praktiska erfarenheter vittnar om att rörflen och halm är likvärdigt ur strösynpunkt och att ströåtgången är ungefär densamma eller något högre för rörflen. Rörflen kan även användas som strukturfoder och även här kan den jämföras med halm. I listorna punktas erfarenheter från odlare kring användning av rörflen som undersökts i ett examensarbete från SLU.

Rörflen som strö

- Fungerar bra i djupströbädd jämfört med halm
- Torrt och bra strömedel med något sämre uppsugning än halm och torv
- Sprödare än halm och dammar något mer
- Ingen mögellukt men inte lika frisk lukt som halm
- Inga hygieniska problem eller hälsoproblem på djuren
- Strö rikligt i början av stallsäsongen för optimal kompostering
- Låt inte grödan ligga vintersträngad
- Mycket liten risk för fröspridning

Rörflen som foder

- Bör bara ges till djur med låga näringsbehov t.ex. lågräktiga dikor i bra hull
- Välj sorter med låg alkaloidhalt
- Vårskörda torrt material för god hygienisk kvalitet
- Ge rörflen som foder i blandning med andra vallfoder (< 50 % rörflen)
- Ta tidig skörd eller beta på våren för att kunna söka vallstöd på arealen.

Arvensis ges ut av de oberoende organisationerna HIR Malmöhus, Hushållningssällskapen Skaraborg, Östergötland, Kalmar-Kronoberg-Blekinge, Kristianstad och Växa Sverige.

Arvensis förmedlar granskad och komprimerad kunskap även med internationell utblick. Målgruppen är professionella lantbrukare inom växtodlingsområdet. Våra skribenter är i huvudsak HIR-rådgivare som befinner sig mitt i lantbrukarnas vardag och verklighet.

Redaktion

Borgeby Slottsväg 11,
237 91 Bjärred
Tel 046-71 36 00
arvensis@hushallningssallskapet.se
www.arvensis.se
e-postadress till redaktion och
annonser är förnamn.efternamn@
hushallningssallskapet.se

Gunnel Hansson Redaktör
Tel 046-71 36 13

Linda af Geijersstam
Tel 0706-15 67 70

Björn Roland Tel 0511-248 35

Emma Hjelm Tel 046-71 36 69

Henrik Nätterlund Tel 046-71 36 27

Artiklarna skrivs i samarbete mellan författaren och redaktionen. Har du synpunkter eller förslag på artiklar hör av dig till redaktionen.

Ansvarig utgivare

Erik Stjernedahl
Tel 046-71 36 10

Annonser

Thomas Linné
Tel 0708-81 66 11

Prenumerera på Arvensis

7 nummer per år för
795 kr/år + moms
Anmäl dig på www.arvensis.se
eller 046-71 36 00

Grafisk form

abSe media AB, Västerås

Tryck

Kepa Tryck AB, Kävlinge

Omslagsfoto

Henrik Nätterlund (vetebild),
Andrea Persson (rotbild)

Utgivningsplan 2014

Nr 5	3 sept	22 sept
Nr 6	15 okt	3 nov
Nr 7	26 nov	15 dec

Vässa växtodlingen

Växtodlare har fler tuffa utmaningar framför sig den närmsta tiden. Nästan så att man får lite Omställning 90-känsla. I England menar tidskriften Crops att lantbrukarna måste anpassa sig och övervinna 3 R – en utmaning som är lika viktig för svenska lantbrukare.

- **Regler** – ny CAP-reform med tvingande regler kring grödval och träda och nya svårtolkade regler när det gäller växtskyddet
- **Resistens** – hotande resistens hos ogräs, svampar och insekter
- **Resurser** – kornnoteringar under en krona och extremt lågt oljeväxtpris, kraftigt sänkta gårdsstöd för en del, risk för ny kväveskatt

För att övervinna de "3 R-en" måste vi vässa växtodlingen. Hur man motar ogräsresistens går att läsa på sidan 6 och hur höstvetedlingen blir mer energieffektiv hittar du på sidan 14. Vårt mål är att ge dig positiva och praktiska lösningar för ökad lönsamhet.

Gunnel Hansson,
Agronom, redaktör Arvensis

Innehåll:

4 Årets skördar sätter spår

Stora lager hämmar priset

6 Ogräsbekämpa i höst

Speciellt där gräsen frodas

12 Mest gas per satsad krona

Betor och rågvete i topp

14 Bearbetningsdjupet avgör

Dieselåtgång bara en del av energin

20 Flytgödsel på hösten

Inte så illa till vallen

24 Odlar örflen till strö

Sprider risken där halmen är knapp

30 Rötter skvallrar om packning

Stora skillnader i Gropen

